

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

Журнал заснований у 1918 році

**ВЧЕНІ ЗАПИСКИ
ТАВРІЙСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

Серія: Економіка і управління

Том 31 (70). № 1, 2020

Видавничий дім
«Гельветика»
2020

Головний редактор:

Горник Володимир Гнатович – доктор наук з державного управління, доцент, директор Навчально-наукового інституту управління, економіки та природокористування Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського.

Члени редакційної колегії:

Белякова Оксана Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри «Менеджмент та підприємництво на морському транспорті» Азовського морського інституту Національного університету «Одеська морська академія».

Бойченко Еліна Борисівна – доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та природничих наук Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського.

Кисельов Володимир Борисович – доктор технічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту муніципального управління та міського господарства Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського.

Корнєєв Володимир Вікторович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів та обліку Навчально-наукового інституту управління, економіки та природокористування Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського.

Кравченко Сергій Олександрович – доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського.

Кузьминчук Наталія Валеріївна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва економічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Медведев Микола Георгійович – доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри загально-інженерних дисциплін та теплоенергетики Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського.

Кучабський Олександр – доктор габілітований, професор кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща).

Міхальські Томаш – доктор габілітований, професор кафедри океанографії Гданського університету (Польща).

Хлобистов Євген Володимирович – доктор економічних наук, професор, Вища школа економіки та гуманітаристики в м. Бельсько-Бяла (Польща).

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet

**Вченою радою Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського
(протокол № 6 від 03.03.2020 року)**

Науковий журнал «Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління» зареєстровано Міністерством юстиції України (Свідчення про державну реєстрацію друкованого ЗМІ серія КВ № 15716-4187Р від 28.09.2009 року)

Видання входить до «Переліку друкованих фахових видань, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» на підставі Наказу МОН України від 28 грудня 2017 № 1714 (Додаток 7)

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International
(Республіка Польща)

Сторінка журналу: www.econ.vernadskyjournals.in.ua

ISSN 2523-4803 (print)

ISSN 2707-1103 (online)

© Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського, 2020

ЗМІСТ

1. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО

І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Гаврилюк О.В., Саїнчук Н.В., Дольний Ю.З. ТЕНДЕНЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРЯМОГО ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	1
Науменко Н.С., Збожна Д.М. МІЖНАРОДНІ ТНК: МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ВПЛИВ НА СУЧАСНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РИНОК.....	8
Полякова Ю.В., Яремко Л.А. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗРОБЛЕННЯ ЕКСПОРТНИХ СТРАТЕГІЙ РЕГІОНІВ.....	14
Самарчук О.В., Науменко Н.С. СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ВПЛИВУ АМЕРИКАНО-КИТАЙСЬКОЇ ТОРГОВОЇ ВІЙНИ НА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ.....	23
Колотило П.В., Харчук О.Г. ЦЕЛЮЛОЗНО-ПАПЕРОВА ГАЛУЗЬ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ І ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ.....	29

2. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Вараксіна О.В., Михатіло В.В. ІННОВАЦІЇ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКИХ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ.....	36
Гаман Г.В., Пилипенко О.В. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО ПІДГОТОВКИ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В БУДІВНИЦТВІ.....	41
Гомон М.В. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ РЕГУЛЯТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІЛЬГОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	47
Мігай Н.Б. ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО У СФЕРІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ.....	52
Обруч Г.В. ОСОБЛИВОСТІ ЦИФРОВОГО РОЗВИТКУ АТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ».....	59
Підгірна В.Н., Данілова О.М. ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	65
Робул Ю.В. РОЗВИТОК ТЕОРЕТИЧНОГО ПІДҐРУНТЯ ЦИФРОВОГО МАРКЕТИНГУ З УРАХУВАННЯМ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ СПОЖИВЧОЇ ЦІННОСТІ У НЬОМУ.....	72
Сидорчук О.Г., Клепанчук О.Ю. ЦІЛІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ПРАЦІ ЗА УМОВ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ РЕФОРМ.....	79
Сімак С.В. ФОРМУВАННЯ СПРИЯТЛИВОГО ІНСТИТУЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТІВ В ІНФРАСТРУКТУРНІЙ СФЕРІ.....	85

3. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Алієв Раміль Айдин ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СЕКТОРІ ТУРИЗМУ.....	90
--	----

Андрієнко М.М., Жуань Сюечень ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ	97
Багорка М.О., Юрченко Н.І. ФОРМУВАННЯ КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ МАРКЕТИНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	102
Герасимчук О.В. СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	109
Горшкова Л.О. РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО «ЗЕЛЕНОГО» ТУРИЗМУ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ ТУРИСТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ.....	115
Кацемір Я.В. МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ СПОЖИВЧОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ.....	121
Ноняк М.В. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	126
Ткачук Г.О. ЗАГРОЗИ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ЩОДО БЕЗПЕЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	132
Шинькович А.В. КОНТУРИ ГНУЧКОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ АГРОФОРМУВАННЯМИ.....	138
Яцкевич І.В., Пеграшевська А.Д., Кемарська Т.Г. ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ....	145

4. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Безхлібна А.П. ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ТА ПІДСИСТЕМ РЕГІОНАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ.....	150
Богуславська С.І., Стуглик Джоанна РОЛЬ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ПРОГНОЗУВАННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ.....	155
Кожухівська Р.Б. ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ТУРИСТИЧНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ.....	160
Маргітич В.В., Фіалковський А.Р., Лазар Н.М. СИСТЕМНИЙ ДЕФЕКТУС ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ РЕГІОНАХ....	165
Мельниченко Г.М., Білоус С.П. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ЗАГАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ.....	170
Овсюк Н.В., Підвальна О.Г. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ.....	175
Радченко А.А., Павлова А.І. ШЛЯХИ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ РЕГІОНУ.....	180
Федорова Ю.В., Юхнов Б.Ю. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ	185

5. ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Давидюк Ю.В., Таргоня К.О. РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРИРОДНО- РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	190
---	-----

6. ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

Підлипна Р.П.

**ПЕРЕДУМОВИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ
ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ.....196**

7. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Благул І.І.

БАНКОЦЕНТРИЧНІСТЬ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....202

Мещеряков А.А., Новікова Л.Ф.

**ВПЛИВ СТРУКТУРИ ВЛАСНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ
НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ.....210**

Савастєєва О.М.

**УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ:
ЗРОСТАННЯ ОБСЯГУ ТА ОБМЕЖЕНІСТЬ РІШЕНЬ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ.....216**

8. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Гончаренко О.О.

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ
В НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ УСТАНОВАХ.....221**

Здирко Н.Г.

ПРИНЦИПИ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ.....231

CONTENTS

1. WORLD ECONOMY AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Gavryliuk Oksana, Sainchuk Nataliya, Dolnyi Yuriy

TENDENCIES AND FEATURES OF DIRECT FOREIGN INVESTMENT
IN THE ECONOMY OF UKRAINE.....1

Naumenko Nataliia, Zbozhna Diana

INTERNATIONAL MNCs: MECHANISM OF FUNCTIONING
AND INFLUENCE ON THE MODERN INVESTMENT MARKET.....8

Poliakova Juliia, Yaremko Larysa

METHODOLOGICAL GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT
OF EXPORT STRATEGIES OF THE REGIONS.....14

Samarchuk Olha, Naumenko Nataliya

STRATEGIC PRIORITIES OF THE US-CHINA TRADE WAR IMPACT
ON THE INTERNATIONAL TRADE DEVELOPMENT.....23

Kolotylo Pavlo, Kharchuk Olena

THE PULP AND PAPER INDUSTRY IN THE CONTEXT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT
AND PRODUCTION IN UKRAINE AND ABROAD.....29

2. ECONOMY AND OPERATION OF NATIONAL ECONOMY

Varaksina Elena, Mykhatilo Vladyslav

INNOVATIONS AS THE IMPORTANT FACTOR
OF PROVIDING SUSTAINABLE COMPETITIVE ADVANTAGES.....36

Haman Halyna, Pylypenko Oleksandr

STATE POLICY OF TRAINING HIGHLY QUALIFIED WORKERS AS A FACTOR
FOR THE DEVELOPMENT OF THE HUMAN CAPITAL IN CONSTRUCTION.....41

Homon Maryna

THEORETICAL JUSTIFICATION STRUCTURAL ELEMENTS
OF THE REGULATORY POTENTIAL OF PREFERENTIAL TAXATION
IN INNOVATIVE ACTIVITIES.....47

Mihai Natalia

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE SPHERE OF INNOVATIONS:
ABROAD EXPERIENCE AND DOMESTIC REALITIES.....52

Obruch Hanna

FEATURES OF DIGITAL DEVELOPMENT OF JSC “UKRZALIZNYTSIA”.....59

Pidgirna Valentyna, Danilova Olha

CHARACTERISTICS OF THE TOURISM MANAGEMENT INDUSTRY
AT THE CURRENT STAGE.....65

Robul Yuriy

DEVELOPMENT OF THEORETICAL BASIS OF DIGITAL MARKETING
DUE TO FEATURES OF CUSTOMER VALUE CREATION WITHIN IT.....72

Sydorchuk Orystlava, Klepanchuk Olga

GOALS OF STATE REGULATION OF THE INTERNAL LABOR MARKET
IN CONDITIONS OF IMPLEMENTATION OF INSTITUTIONAL REFORMS.....79

Simak Sergii

FORMATION OF A FAVOURABLE INSTITUTIONAL ENVIRONMENT
FOR THE IMPLEMENTATION OF PROJECTS IN THE INFRASTRUCTURE FIELD.....85

3. ECONOMY AND ENTERPRISE MANAGEMENT

Aliyev Ramil Aydin

THEORETICAL BASES OF BUSINESS ACTIVITY REGULATION
IN THE TOURISM SECTOR.....90

Andrienko Maria, Juan Xueqing

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC PRINCIPLES OF MANAGEMENT
OF COMPETITIVENESS OF TRANSPORT ENTERPRISES.....97

Bahorka Mariia, Yurchenko Nataliy FORMATION OF COMPLEX MARKETING SYSTEM AT ENTERPRISE.....	102
Gerasimchuk Oleksandr STRATEGIC MANAGEMENT OF RESOURCE POTENTIAL OF COMPANY.....	109
Horshkova Liudmyla RURAL DEVELOPMENT OF RURAL GREEN TOURISM AS A COMPLEX TOURIST COMPLEX.....	115
Katsemir Yana METHODOLOGY FOR ASSESSING THE LEVEL OF CONSUMER ATTRACTIVENESS OF A TOURIST PRODUCT.....	121
Noniak Mykhailo CONCEPTUAL FOUNDATIONS FOR THE ESTABLISHMENT OF THE ORGANIZATIONAL CULTURE OF TELECOMMUNICATION ENTERPRISES.....	126
Tkachuk Haluna THREATS OF TRANSFORMATION PROCESSES CONCERNING THE SAFE ACTIVITY OF FOOD INDUSTRY ENTERPRISES.....	132
Shinkovich Andriy FLEXIBILITY FRAMEWORK OF ORGANIZATIONAL AND INFORMATION PROVISION OF THE AGRICULTURAL ESTABLISHMENTS' ANTI-CRISIS MANAGEMENT.....	138
Yatskevych Inna, Kemarska Tamara, Petrashevska Anhelina FORMATION AND DEVELOPMENT OF STARTUPS IN UKRAINE: TRENDS AND PROSPECTS.....	145

4. DEVELOPMENT OF PRODUCTIVE POTENTIAL AND REGIONAL ECONOMY

Bezkhlibna Anastasiya TO THE ISSUE OF DETERMINATION OF ELEMENTS AND SUBSYSTEMS OF REGIONAL COMPETITIVENESS.....	150
Boguslavskaya Svitlana, Stuglik Dzhoanna THE ROLE OF RESOURCES SUPPLY IN THE FORECAST OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE REGION.....	155
Kozhukhivska Raisa COMPETITIVENESS GROWTH OF THE TOURIST DESTINATION.....	160
Marhitich Viktoria, Fialkovski Andriy, Lazar Nelja SYSTEMIC DEFECTUS OF INNOVATIVE ACTIVITY IN UKRAINE AND ITS REGIONS.....	165
Melnichenko Grygoriy, Belous Svetlana INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE REGION AS AN INTEGRATED PART OF THE GENERAL NATIONAL DEVELOPMENT STRATEGY.....	170
Ovsiuk Nina, Pidvalna Oksana STATE REGULATION OF THE DEVELOPMENT OF THE RECREATION-TOURIST COMPLEX.....	175
Radchenko Andrii, Pavlova Anastasiia WAYS OF DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS ENTITIES IN RURAL LOCALITY OF THE REGION.....	180
Fedorova Yuliia, Yukhnov Boris INNOVATIVE APPROACHES TO FORMING COMPETENCE OF LEADERS IN PUBLIC GOVERNANCE AND ADMINISTRATION.....	185

5. ECONOMY OF NATURAL RESOURCES MANAGEMENT AND ENVIRONMENT PROTECTION

Davydiuk Yuliia, Tarhonia Kateryna DEVELOPMENT OF ECOTOURISM AS THE TOOL OF SAVING NATURAL AND RECREATIONAL POTENTIAL OF ZHITOMIR REGION.....	190
--	-----

6. DEMOGRAPHY, LABOR ECONOMY, SOCIAL ECONOMY AND POLITICS

Pidlypna Radmila

PREREQUISITES FOR REFORMING THE PENSION SYSTEM IN UKRAINE.....196

7. MONEY, FINANCES AND CREDIT

Blahun Ivan

BANK-BASED MODEL OF FINANCIAL MARKET OF UKRAINE.....202

Meshcheryakov Andrey, Novikova Lyudmila

THE INFLUENCE OF THE STRUCTURE OF THE BANKING SYSTEM PROPERTY
ON THE FINANCIAL SECURITY OF UKRAINE.....210

Savastieieva Oksana

MANAGEMENT OF FINANCIAL RESOURCES OF LOCAL BUDGETS:
INCREASE IN VOLUME AND RESTRICTED DECISIONS TO USE.....216

8. ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT

Goncharenko Olena

PECULIARITIES OF ORGANIZING OF ACCOUNTING TECHNOLOGY
IN NON-BANK FINANCIAL AND CREDIT INSTITUTIONS.....221

Zdyrko Nataliya

PRINCIPLES OF PUBLIC PROCUREMENT IN UKRAINE.....231

Радченко А.А.

голова правління ПАТ «Аграрний фонд»

Павлова А.І.

аспірант кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування,
Черкаський державний технологічний університет

Radchenko Andrii

PJSC "Agrarian Fund"

Pavlova Anastasiia

Cherkassy State Technological University

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ РЕГІОНУ

У роботі обґрунтовано окремі методичні положення та надано рекомендації, які сприятимуть ефективному створенню та діяльності малого бізнесу в сільському агропромисловому комплексі на регіональному рівні. Поглиблено теоретичне обґрунтування специфіки розвитку малого бізнесу в агропромисловому комплексі. Визначено основні напрями вдосконалення державної підтримки малого бізнесу в сільській місцевості в частині пільгового кредитування, а також різні варіанти їх співпраці та інтеграції з урахуванням особливостей регіону. Визначено важливість виконання регіональним координатором функцій організації розподілу державної підтримки сектору малого бізнесу в сільській місцевості дали змогу зробити висновок про необхідність формування в регіоні аграрної системи кооперативу, що підвищить ефективність діяльності її суб'єктів через використання різних варіантів партнерства.

Ключові слова: агропромисловий комплекс, фермерське господарство, суб'єкти малого бізнесу, сільська місцевість, кооперація, кредитування, інтеграційні зв'язки, франчайзинг.

Постановка проблеми. Ринкові умови господарювання безпосередньо впливають на функціонування агропромислового виробництва і формування продовольчих ринків регіону зокрема. Малий бізнес у сільській місцевості сьогодні є одним із визначних чинників її розвитку, але його роль як «реаніматора» економічного розвитку регіону в напрямі ринкових відносин, також у подоланні соціально-економічних криз, що виникли в перехідний період, була трохи переоціненою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні тенденції функціонування малого бізнесу в сільській місцевості, перспективи його подальшого розвитку є предметом дослідження багатьох вітчизняних науковців, серед яких: Б.В. Буркинський, З.С. Варналій, В.М. Василенко, В.В. Виговська, С.Й. Вовканич, В.Є. Воротін, В.М. Геєць, З.В. Герасимчук, Б.М. Данилишин, М.І. Долішній, С.І. Дорогунцов, В.І. Захарченко, М.О. Кизим, М.І. Мельник, В.І. Мердешева, О.В. Мироненко, Т.В. Мірзодаєва, С.В. Мочерний, В.М. Оніщенко, Т.В. Пепа, В.П. Удовиченко, В.Ю. Худолей, Л.Г. Чернюк, М.Г. Чумаченко, С.М. Шкарлет та ін.

Але проблеми у сфері сільськогосподарського підприємництва потребують подальшого вивчення.

Формулювання цілей статті. Мета роботи – обґрунтувати окремі методичні положення та надати

рекомендації, що сприятимуть ефективному створенню та функціонуванню малого бізнесу в АПК сільської місцевості на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу. У міру формування багатокладної аграрної економіки невеликі розміри сімейних господарств обмежують можливість застосування прогресивних технологій, зберігають їх низьку товарність, а отже, інвестиційну непривабливість.

Малий бізнес у сільському господарстві потребує взаємодії з великим бізнесом АПК. Окреме сімейне фермерське господарство не в змозі забезпечити потік стандартної продукції на ринок. Для цього потрібне об'єднання зусиль багатьох фермерів. Цим зумовлюється необхідність розвитку процесів фермерської кооперації, розвитку кооперації між фермерами та великими компаніями, інтеграції сільськогосподарських товаровиробників у великі компанії, агропромислової інтеграції, спеціалізації, концентрації та інтенсифікації виробництва.

Подібна ситуація вже складалася в економічних умовах розвитку аграрного виробництва в регіонах на початку 70-х років ХХ ст., коли завдання зі створення більш сприятливих умов для впровадження досягнень науково-технічного прогресу могло бути виконано шляхом подальшого поглиблення спеціалізації і концентрації, але вже на базі міжгосподарської кооперації

й агропромислової інтеграції. У результаті в 1972 р. в регіонах були створені на кооперативних засадах міжколгоспні об'єднання з великим поголів'ям ВРХ, свиней, овець, птиці та багато іншого.

Досвід показує, що зміцнення міжгосподарських зв'язків в аграрному секторі економіки на регіональному рівні, з одного боку, надає економічну стійкість учасникам аграрного бізнесу, підвищує їхню конкурентоспроможність на ринку, а з іншого – стає найважливішим чинником стабілізації та зростання агропромислового виробництва в регіоні. Одним із варіантів зростання економічної ефективності функціонування малого сільського бізнесу нами запропоновано поліпшення системи договірних відносин із приводу закупівель і переробки продукції. Так, однією з причин, що стримують зростання виробництва сільськогосподарської продукції в сімейних господарствах і підвищення їх товарності, стало руйнування за роки реформи системи закупівель сільськогосподарської продукції у населення через споживкооперацію.

Підприємства споживчої кооперації через нестачу оборотних засобів і слабкої матеріально-технічної бази не в змозі заготовляти й оплачувати продукцію, запропоновану особистими підсобними господарствами, фермерськими господарствами та малими сільськогосподарськими підприємствами. Але й це негативне явище має свої позитивні боки. Так, деякі найбільш підприємливі сільськогосподарські товаровиробники на базі своїх господарств розвивають переробку сільськогосподарської сировини.

В останні роки поряд із підприємствами різних правових форм, що мають статус юридичної особи, отримують розвиток безстатутні форми кооперації селянських (фермерських) господарств без створення юридичної особи. Об'єднання в різні форми кооперації селянських (фермерських) і особистих підсобних господарств, колективних сільськогосподарських організацій і підприємств переробної сфери може стати реальним важелем відродження села, оскільки дає можливість боротися за ринок сільгосппродукції і продовольства, протистояти монополізму заготівельних та торговельних організацій.

Найважливішою сьогодні сферою кооперації є кредитне обслуговування сільських товаровиробників. Кредитні кооперативи знову є велінням часу, тому що кредитування сільських товаровиробників практично відсутнє як із боку держави, так і комерційних банків. Якщо й можливо отримати кредити, то тільки під високі відсотки, що здебільшого є неприйнятним для сільськогосподарських підприємств і фізичних осіб, зайнятих виробництвом продукції на селі.

Такий кооператив має споживчу і некомерційну спрямованість діяльності на відміну від комерційного банку, головною метою якого є максимум прибутку. Для регіональних АПК кредитні кооперативи в умовах гострої нестачі коштів могли б зіграти дуже позитивну роль в економічній стабілізації діяльності підприємств різних організаційно-правових форм. Споживча коо-

перація в період сезонної заготівлі і переробки продукції потребує пільгового бюджетного кредитування. Усі споживчі кооперативи як безприбуткові у своїй основі не повинні входити в число неоподатковуваних суб'єктів господарювання з метою уникнення подвійного оподаткування. Вона повинна бути альтернативною для вертикальної інтеграції, тому що сьогодні дуже важливо, щоб селяни мали можливість самі, без посередників, реалізовувати свою продукцію, попередньо й закуповувати необхідні засоби виробництва без посередницьких націнок.

Ці завдання найуспішніше можуть бути вирішені через споживчі кооперативи, учасниками яких поряд із сільськогосподарськими підприємствами повинні ставати особисті підсобні та селянські фермерські господарства. Окрім розвитку системи кооперації, підвищена увага в регіоні повинна приділятися створенню великих інтегрованих формувань, що поєднують у собі сільськогосподарське виробництво, переробку і реалізацію продукції.

У сучасних економічних умовах формування і розвиток малого бізнесу на селі можуть бути успішними за умови їх кооперації та інтеграції не тільки між собою, а й із різними сільськогосподарськими, заготівельними, переробними, обслуговуючими, страховими та іншими підприємствами та організаціями.

Серйозне функціональне навантаження у складі фінансово-кредитної інфраструктури, що забезпечує розвиток малого бізнесу села, несуть страхові компанії, діяльність яких є одним із напрямів мінімізації ризиків. У страхуванні діяльності суб'єктів малого бізнесу села сьогодні не зацікавлені ні страхові компанії, ні самі підприємці. Страхові компанії вважають за краще працювати з великими клієнтами, оскільки велика площа сільгоспугідь передбачає велику страхову премію, а також у зв'язку з тим, що під час страхування врожаю ярих культур доводиться виїжджати на поля клієнтів три рази, а озимих – п'ять разів. Відповідно, за наявності великої кількості дрібних клієнтів страхові компанії несуть додаткові матеріальні витрати, які у випадку з невеликими об'єктами страхування можуть не окупатися, важливим моментом є також прагнення страхових компаній диверсифікувати свою діяльність.

Дрібні сільгоспвиробники у зв'язку з відносно низькою рентабельністю діяльності, що супроводжується дефіцитом фінансових ресурсів, не виявляють бажання скористатися послугами страхових компаній, тим більше що до теперішнього часу не спостерігалось таких серйозних катаклізмів, які призводять до глобальних фінансових утрат. Навіть застосування інструменту державного субсидування 75% страхових внесків страхувальника істотно не вплинуло на ситуацію у страхуванні ризиків у малому бізнесі села. Таким чином, функціонування механізму взаємодії між страховими компаніями і суб'єктами малого сільського бізнесу на практиці дестабілізує наявність низки стримуючих чинників: низька платоспроможність дрібних господарств; недостатня диверсифікація страхових

продуктів під потреби малого бізнесу; відсутність механізмів групового страхування; недостатнє інформаційне забезпечення. Непривабливість страхових продуктів для селян є однією з основних причин нерозвиненості страхового ринку на селі поряд із низькою платоспроможністю. Сформований у сучасному законодавстві підхід до сільськогосподарського страхування, на нашу думку, не повною мірою враховує специфіку потреб малого сільського бізнесу.

За часів незалежності держави в регіонах широкого розповсюдження набули різноманітні організаційні форми вертикальної інтеграції у вигляді асоціацій, союзів, споживчого кооперативу, простого товариства, акціонерного товариства, формування холдингового типу та ін. Усі вони мають у своєму складі дві або кілька поступових стадій виробництва та збуту продукції.

Вибір тієї чи іншої моделі агропромислової інтеграції залежить від виробничо-економічного стану в регіоні, стану продовольчого ринку, форм об'єднаного капіталу, можливостей головного підприємства і, нарешті, рішень регіональних органів влади. Формування та функціонування інтегрованих агропромислових об'єднань відбувається на основі реорганізації й удосконалення міжгосподарських зв'язків в аграрному секторі, водночас вирішується проблема зближення інтересів між сільськогосподарськими товаровиробниками, переробними й обслуговуючими підприємствами. Об'єднання здійснює свою діяльність на основі спільної власності на активи, на договірних і заставних відносинах, а також на основі приєднання та злиття. Спільна діяльність дає змогу досягти очікуваного ефекту, що виникає завдяки економії за масштабами діяльності, комбінування за рахунок зниження транзакційних витрат, посилення монопольного становища на ринку та інших можливостей. На нашу думку, розширення міжгосподарських інтеграційних зв'язків на внутрішньовиробничому і міжгалузевому рівнях створює економічні умови для вирівнювання економік господарюючих суб'єктів на всіх стадіях виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції. Тим самим створюються передумови для інвестиційної привабливості сільського господарства, базової галузі для всього АПК. Хоча сільське господарство і стає об'єктом інвестицій, основними інтеграторами-інвесторами стають несільськогосподарські фірми, що концентрують основну частку виробництва і реалізації кінцевої продукції АПК.

У багатьох регіонах доки не розвинені нові форми агропромислової інтеграції. Однак сьогодні стає очевидним, що нестворення вертикально інтегрованих структур робить можливим вирішення багатьох проблем, таких як фінансове оздоровлення сільськогосподарських підприємств, забезпечення еквівалентності в обмінно-розподільних процесах, підвищення інвестиційної активності та їх оптимізація, підвищення конкурентоспроможності регіонального АПК у зв'язку з посиленням впливу транснаціональних корпорацій на продовольчих ринках України та ін.

Сьогодні необхідно всіляко заохочувати комерційне співробітництво великих і дрібних сільськогосподарських структур, розвиваючи так зване контрактне сільське господарство, коли велика фірма-інтегратор на основі договору контрактації передає частину виробничих функцій дрібній, поставляючи останній різні ресурси і послуги, закупаючи у неї вироблену продукцію. Взаємодія агрохолдингів із сімейними фермами може здійснюватися за такою схемою: фірма-інтегратор за договором підряду передає сімейному господарству молодняк (птицю, свиней і т. д.) та корми для їх вирощування, причому передані фермеру худоба і корми залишаються власністю фірми-інтегратора, а сімейна ферма з використанням власного обладнання вирощує худобу, птицю і передає їх фірмі-інтегратору. Оплата роботи фермера здійснюється за максимальними розцінками за отриманий приріст. Така схема використовується переважно у тваринництві, а сімейні ферми підключаються зазвичай на завершальних етапах виробництва під суворим технологічним контролем із боку компанії. Завдяки чисельності таких договорів і великому обсягу закупівель продукції фірма отримує можливість істотного впливу на ринок окремих видів продукції. У багатьох випадках, окрім обсягів та термінів поставки, а також кількості продукції, фірма-інтегратор може наказувати виробникам сільгосппродукції щодо дотримання певних вимог до технології виробництва, до якості продукції, визначати асортимент, терміни й обсяги поставок продукції, надавати виробникам продукції деякі види ресурсів.

Світовий досвід свідчить, що завдяки саме таким вертикально організованим зв'язкам в агробізнесі формуються великі фірми і досягається висока ефективність сімейних господарств. Таким чином, різні форми інтеграційних зв'язків особистих підсобних господарств з іншими сільськогосподарськими товаровиробниками та переробними підприємствами дають змогу підвищити товарність домашніх господарств і збільшують їхні доходи, створити умови для укріплення сировинної бази переробних підприємств і, нарешті, створити умови для відтворення самих сільськогосподарських підприємств.

Сьогодні держава не в змозі надавати дієву допомогу підприємствам різних форм власності, тому націленість сільських товаровиробників на об'єднання ресурсів і спільне вирішення завдань свого розвитку ми вважаємо найбільш правильним.

Кооперація й інтеграція у сфері агропромислового виробництва не отримує поки належного розвитку в регіонах країни. Процес створення споживчих кооперативів сільськими товаровиробниками знаходиться на початковій стадії.

На нашу думку, розвиток процесів кооперації та агропромислової інтеграції призводить до відновлення та зміцнення міжгосподарських зв'язків між усіма учасниками аграрного бізнесу і тим самим створює об'єктивні умови для ефективного функціонування регіонального АПК. Іншою перспективною і

найбільш оптимальною з погляду ресурсозбереження формою залучення коштів для малих форм господарювання на селі є франчайзинг. Світовий досвід показує, що найбільший розвиток франчайзинг отримує під час і після економічної кризи, яка характеризується тим, що значна частина населення активного віку позбавляється робочих місць, при цьому багато хто з них намагається здійснювати підприємницьку діяльність і займатися бізнесом, не володіючи для цього необхідним досвідом та можливостями. Використання такого методу контрактної співпраці дасть змогу бізнесменам використовувати торговельну марку фірм, які мають хорошу репутацію на ринку. При цьому франшизодавцем надається допомога в організації малого підприємства, навчання його персоналу, передачі йому технологій.

Використання франчайзингу в сільському господарстві ми вважаємо цілком можливим, оскільки умови виникнення даного методу контрактної співпраці багато в чому ідентичні з тими країнами, в яких він давно набув широкого поширення. Франчайзинг отримує на ринку переваги, доступні тільки великим компаніям, оскільки він стає складовою частиною великого підприємства. Дрібний власник без капіталу

і господарського досвіду під маркою великої фірми з меншими витратами і більшою вигодою має можливість відкрити власну справу.

Висновки. Сімейна ферма без обслуговуючого кооперативу або контракту з великим агропромисловим бізнесом приречена на обмеження виробництва. Для великого бізнесу контракти із самостійними сімейними фермами – необхідна умова стійкого й ефективного функціонування. Важливим моментом є виконання регіональним координатором функції організації розподілу державної підтримки сектору малого бізнесу, що дає можливість підвищити ефективність розподілу державної підтримки суб'єктів малого бізнесу та системи універсальної кооперації на основі більш повного врахування їхніх потреб, забезпечення цільового характеру використання коштів, вирішити питання з кадровим, інформаційним і методичним забезпеченням діяльності універсальних споживчих кооперативів і дрібних господарств.

Формування кооперативів, взаємозв'язок малого сільського бізнесу з великим на контрактній основі – необхідні умови подальшого ефективного розвитку як малого сільського, так і великого агропромислового підприємництва.

Список літератури:

1. Бабенко А.Г., Бондаревська К.В. Розвиток підприємницької діяльності в аграрному виробництві України (макро-економічний аспект). URL : <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/6.2/8.pdf> (дата звернення: 12.11.2019).
2. Бутенко А., Сараєва І. Державна підтримка підприємницького сектору України: досвід і проблеми. *Економіка України*. 2012. № 5. С. 41–51.
3. Стецюк П.А. Модернізація механізмів фінансового забезпечення аграрного виробництва. *Облік і фінанси*. 2016. № 1. С. 132–136.
4. Формування структур підприємництва і агробізнесу. *Аграрний сектор України*. 2016. URL : <http://agroua.net/economics/documents/category-138/doc-277> (дата звернення: 15.10.2019).

References:

1. Babenko A. H. (2017) Rozvytok pidpryyemnytskoyi diyalnosti v ahramnomu vyrobnytvstvi Ukrayiny [Development of Entrepreneurial Activity in Agricultural Production of Ukraine]. Available at: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/6.2/8.pdf> (accessed 12.11.2019).
2. Butenko A. (2012) Derzhavna pidtrymka pidpryyemnytskoho sektoru Ukrayiny: dosvid i problemy [State support for Ukrainian business sector: experience and problems]. *Economy of Ukraine*. 2012. № 5. С. 41-51.
3. Stetsyuk P.A. (2016) Modernizacija mehanizmiv finansovogo zabezpechennja agrarnogo vyrobnyctva [Modernization of mechanisms of financial support of agricultural production]. *Accounting and finance*. № 1. P. 132–136.
4. Formuvannya struktur pidpryyemnytstva i ahrobiznesu. [Formation of structures of entrepreneurship and agribusiness.]. *Agrarian sector of Ukraine*. 2016. Available at: <http://agroua.net/economics/documents/category-138/doc-277> (accessed 15.10.2019).

ПУТИ РАЗВИТИЯ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО БИЗНЕСА В СЕЛЬСКОЙ МЕСТНОСТИ РЕГИОНА

В работе обоснованы отдельные методические положения и рекомендации, способствующие эффективному созданию и деятельности малого бизнеса в сельском агропромышленном комплексе на региональном уровне. Углублено теоретическое обоснование специфики развития малого бизнеса в агропромышленном комплексе. Определены основные направления совершенствования государственной поддержки малого бизнеса в сельской местности в части льготного кредитования, а также различные варианты их сотрудничества и интеграции с учетом особенностей региона. Определена важность выполнения региональным координатором функции организации распределения государственной поддержки сектора малого бизнеса. Кризисная ситуация агропромышленного комплекса и анализ развития малых форм бизнеса в сельской местности позволили сделать вывод о необходимости формирования в регионе аграрной системы кооператива, что позволит повысить эффективность деятельности ее субъектов при использовании различных вариантов партнерства.

Ключевые слова: агропромышленный комплекс, фермерское хозяйство, субъекты малого бизнеса, сельская местность, кооперация, кредитование, интеграционные связи, франчайзинг.

WAYS OF DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS ENTITIES IN RURAL LOCALITY OF THE REGION

Market conditions directly affect the functioning of agro-industrial production and the formation of food markets in the region in particular. Small business in rural areas is by far one of the defining factors of its development, but its role as a “resuscitator” of economic development of the region in the direction of market relations, as well as in overcoming the socio-economic crises that arose during the transition period, have been slightly overestimated. Current trends in the functioning of small business in rural areas, prospects for its further development are the subject of research of many domestic scientists, but problems in the field of agricultural business require further study and refinement. The purpose of this paper is to justify individual methodological provisions and to provide recommendations that will facilitate the effective establishment and operation of small businesses in rural agro-industrial complex at the regional level. The article deepens the theoretical substantiation of the specifics of small business development in agro industrial complex. The main directions of improvement of state support of small businesses in rural areas in terms of preferential lending, as well as various options for their cooperation and integration, taking into account the peculiarities of the region are identified. The article identifies the importance of fulfilling the regional coordinator of the function of organizing the distribution of state support to the small business sector, which will enable: to increase the efficiency of the distribution of state support to small business entities and the system of universal cooperation, to ensure the targeted use of funds; to resolve issues with personnel, information and methodological support of the activity of universal consumer cooperatives and small farms. The crisis situation of the agro industrial complex and the analysis of the development of small forms of business in the countryside made it possible to conclude that it is necessary to form an agrarian cooperative system in the region, which will allow to increase the efficiency of activity of its subjects through the use of different partnership options.

Key words: agro-industrial complex, farming, small business entities, rural areas, cooperation, lending, integration ties, franchising.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Алієв Раміль Айдин – аспірант кафедри підприємництва, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Андрієнко Марія Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки, Національний авіаційний університет

Багорка Марія Олександрівна – доктор економічних наук, доцент кафедри маркетингу, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Безхлібна Анастасія Павлівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри туристичного, готельного та ресторанного бізнесу, Національний університет «Запорізька політехніка»

Білоус Світлана Петрівна – кандидат економічних наук, докторант кафедри менеджменту та економічної безпеки, Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького

Благун Іван Іванович – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту і маркетингу, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Богуславська Світлана Іванівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та економічної безпеки, Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького

Вараксіна Олена Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, Полтавська державна аграрна академія

Гаврилук Оксана Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Гаман Галина Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії, обліку та оподаткування, Київський національний університет будівництва і архітектури

Герасимчук Олександр Володимирович – аспірант, Житомирський державний технологічний університет

Гомон Марина Володимирівна – аспірантка кафедри митної справи та оподаткування, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Гончаренко Олена Олексіївна – кандидат економічних наук, доцент, ДВНЗ «Університет банківської справи», Черкаський інститут

Горшкова Людмила Олександрівна – старший викладач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи, Державний університет «Житомирська політехніка»

Давидюк Юлія Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи, Державний університет «Житомирська політехніка»

Данілова Ольга Миколаївна – кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Дольний Юрій Зіновійович – магістр, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Жуань Сюечень – магістр, Національний авіаційний університет

Збожна Діана Михайлівна – магістр, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Здирко Наталія Григорівна – кандидат економічних наук, доцент, декан факультету обліку та аудиту, Вінницький національний аграрний університет

Кацемір Яна Віталіївна – кандидат економічних наук, старший викладач, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Кемарська Тамара Георгіївна – старший викладач, Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

Клепанчук Ольга Юріївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри державних та місцевих фінансів, Львівський національний університет імені Івана Франка

Кожухівська Раїса Борисівна – кандидат економічних наук, доцент, Уманський національний університет садівництва

Колотило Павло Володимирович – магістр, Державний університет інфраструктури та технологій

Лазар Неля Миколаївна – магістр, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Маргітчи Вікторія Володимирівна – аспірантка, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Мельниченко Григорій Миколайович – кандидат економічних наук, доцент, генеральний директор науково-дослідного інституту ДП «Каталіз і екологія», Інститут фізичної хімії імені Л.В. Писаржевського Національної академії наук України

Мещеряков Андрій Адольфович – доктор економічних наук, професор, Університет митної справи та фінансів

Михайло Владислав Валерійович – аспірант кафедри менеджменту, Полтавська державна аграрна академія

Мігай Наталія Борисівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та організації виробництва, Первомайська філія Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

Науменко Наталія Сергіївна – член-кореспондент АЕНУ, кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Новікова Людмила Флорівна – кандидат економічних наук, доцент, Університет митної справи та фінансів

Ноняк Михайло Васильович – аспірант, Європейський університет

Обруч Ганна Володимирівна – кандидат економічних наук, докторант кафедри економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом, Український державний університет залізничного транспорту

Овсюк Ніна Василівна – доктор економічних наук, доцент кафедри економіки, підприємництва та природничих наук, Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського

Павлова Анастасія Ігорівна – аспірант кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування, Черкаський державний технологічний університет

Петрашевська Ангеліна Дмитрівна – доктор економічних наук, професор, Одеська національна академія зв'язку імені О.С. Попова

Пилипенко Олександр Віталійович – аспірант кафедри економічної теорії, обліку та оподаткування, Київський національний університет будівництва і архітектури

Підвальна Оксана Григорівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри аграрного менеджменту, Вінницький національний аграрний університет

Підгірна Валентина Никифорівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Підлипна Радміла Петрівна – доктор економічних наук, доцент кафедри обліку та оподаткування, Ужгородський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

Полякова Юлія Володимирівна – доктор економічних наук, доцент, Львівський торговельно-економічний університет

Радченко Андрій Анатолійович – голова правління ПАТ «Аграрний фонд»

Робул Юрій Володимирович – кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу та бізнес-адміністрування, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Савастєєва Оксана Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Сайчук Наталія Валеріївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і кредиту, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Самарчук Ольга Володимирівна – магістр, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Сидорчук Орестіслава Григорівна – доктор наук з державного управління, доцент кафедри державного управління, Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

Сімак Сергій Васильович – доктор наук з державного управління, доцент, Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського

Стуглик Джоанна – кандидат економічних наук, здобувач ступеня доктора економічних наук кафедри економіки, підприємництва та природничих наук, Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського

Таргоня Катерина Олександрівна – магістрантка, Державний університет «Житомирська політехніка»

Ткачук Галина Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку та аудиту, Одеська національна академія харчових технологій

Федорова Юлія Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, Українська інженерно-педагогічна академія

Фіалковський Андрій Рональдович – аспірант, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Харчук Олена Георгіївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування, Державний університет інфраструктури та технологій

Шинькович Андрій Васильович – аспірант кафедри бухгалтерського обліку, Вінницький національний аграрний університет

Юрченко Наталія Іванівна – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри маркетингу, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Юхнов Борис Юрійович – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, Українська інженерно-педагогічна академія

Яремко Лариса Адольфівна – доктор економічних наук, професор, Львівський торговельно-економічний університет

Яцкевич Інна Володимирівна – доктор економічних наук, доцент, Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

Науковий журнал

ВЧЕНІ ЗАПИСКИ
ТАВРІЙСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО

Серія: Економіка і управління

Том 31 (70). № 1, 2020

Коректура • *О. Скрипченко*

Комп'ютерна верстка • *Н. Ковальчук*

Адреса редакції:

Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського

м. Київ, вул. Івана Кудрі, 33

Телефон редакції: +38 (095) 430 01 12

Електронна пошта: editor@econ.vernadskyjournals.in.ua

Сторінка журналу: www.econ.vernadskyjournals.in.ua

Формат 60x84/8. Гарнітура Times New Roman.

Папір офсетний. Цифровий друк. Обл.-вид. арк. 26,39. Ум. друк. арк. 27,9.

Підписано до друку 05.03.20. Замов. № 0220/61. Наклад 150 прим.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»

73034, м. Херсон, вул. Паровозна, 46-а

Телефони: +38 (0552) 39 95 80, +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08

E-mail: mailbox@helvetica.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 6424 від 04.10.2018 р.